JAN 3 [...] Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 22. | Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 28. січня, 1922. | VOL. XXX. | No. 22. | Jersey City, N. J., Saturday, January 28, 1922. | THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ФАРМЕРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРО ЦІНИ РІЛЬНИЧИХ ПРОДУКТІВ

ВАШІНГТОН, 26. січня. — Фармерська конференція відкинула поставлене на ній внесенне, щоби американський уряд установляв ціни на найважнійші рільничі продукти. Місто сеї резолюції конференція приняла резолюцію, щоби конгрес та президент Злучених Держав поробив відповідні кроки до привернення слушної вартости на всі рільничі продукти в порівнанню з другими товарами. Кромі сього ухвалено резолюцію, взиваючу правительство, щоби воно почало широке і уважне слідство в справі гарантовання цін на рільничі продукти.

ДАЛЬШЕ СЛІДСТВО НАД БЕЗЗАКОННИМ ВІШАННЄМ ЖОВНІРІВ У ФРАНЦІЇ.

ВАШІНГТОН, 26. січня. — Сенатовий комітет, котрий розсліджує пороблені сенатором Вотсоном з Джорджії закиди, що американських жовнірів вішано у Франції без суду, переслухав нині дальших 18 свідків.

Зізнання свідків були дуже суперечні. Один полковник заперечував, щоби закиди, піднесені проти американських офіцирів, були можливі хочби в малій частині. Йому прочитано лист від одного жовніра, котрий заявляє готовість посвідчити, що один полковник застрілив жовніра за те, що сей не міг сповняти скоро його приказів. Один жовнір зізнав, що в місті Іс-сір-Тіль повішено лише двох жовнірів, бо жовніри знали про кожде вішанне і приходили на сього з далека як на видовище. Один свідок заявив, що богато американських офіцирів заховувалося дуже суворо супроти своїх жовнірів; один з них, приміром, покарав остро двох жовнірів за те, що вони помалювали його комнату не такою краскою, як він казав, але такою краскою, яку вони могли дістати. Ще иньший зізнав, що він бачив на власні очи вішанне трох жовнірів в місті Іс-сір-Тіль. Один свідок зізнавав в справі смерти жовніра Кінґа, котрого один полковник мав застрілити без суду; свідок зізнав, що він бачив, як Кінґ, поцілений відломком шрапнеля, впав з мотоцикля і вмирав, подавши наперед своє імя.

Слідство має ще тягнутися цілий тиждень.

УРЯД МАВ ПЕРЕПЛАТИТИ ФАБРИКАНТАМ АЕРОПЛЯНІВ.

ВАШІНГТОН, 26. січня. — Департамент (міністерство) судівництва оповіщає, що уряд постановив пізвати дві фабрики аеропляиів за 7 мільйонів долярів, які уряд мав переплатити за літаки, зроблені для нього в час війни. Переплату мали відкрити урядові контрольори. Пізвати мають Дейтон Райт Ко. тa Райт-Мартин Еркрефт Корпорейшен.

СУД ПРОТИ ПИКЕТОВАННЯ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 26. січня. — Апеляційний суд стейту Ню Джерзі видав нині ореченне проти пикетовання, називаючи всяке страйкове пикетованне беззаконним.

Ореченне видано на позов проти машиністів фабрики Кіфела і Ексера в Юніон Гил та Гобокен. Суд заявляє в ореченню, що в кождім пикетованню є елементи застрашування робітників, котрі хочуть далі працювати. За сим ореченням голосувала більшість суду, бо девятьох суддів. Проти такого пояснювання американського закона виступило пятьох суддів; суддя, котрий аргументував за меншість, заявив, що таке ореченне, якого хочуть судді більшости, викличе поважні комплікації (трудности) через свою капіталістичну натуру.

Цікаво, що в своїй річній промові до нюджерзської леґіслятури губернатор стейту Едвардс закликав до видання відповідних законів, які направилиб лихо, спричинене робітничій справі ворожим відношенням суду до пикетовання.

ПЛЯНУЮТЬ НОВУ РОБІТНИЧУ ПОЛІТИЧНУ АКЦІЮ.

ЧІКАГО, 26. січня. — Як доносить публична заява, 15 великих зелізничих юній почало рух за обєднанням всіх публичних чинників, які в політичнім життю відносяться прихильно до робітників та їх змагань. В тій ціли мається скликати конференцію на 20. лютого сього року, щоби сотворити постійну організацію сих чинників. Ціллю сьої організації має бути попиранне інтересів робітників через попиранне робітниками кандидатів, прихильних робітникам.

Запрошення вислано також до голов соціялістичної партії, не-партизанської партії, фармерсько-робітничої партії, членів „комітету сорок місьмох" та Американської Федерації Праці, а також до других людий, впливових межи робітниками.

ЖИДИ ДОМАГАЮТЬСЯ ДОПУЩЕННЯ ІМІГРАНТІВ.

ВАШІНҐТОН, 26. січня. — Перед іміграційним комітетом палати послів заявилася нині делегація жидівських іміграційних товариств під проводом відомого сіоністичного провідника Луиса Маршела і просила, щоби конгрес зніс закон про обмеженне іміграції та ухвалив новий закон, пускаючий в Злучені Держави свобідно кождого бажаючого іміґранта. Провідник делегації доказував, що постійний доплив здорових та умово розвинених іміґрантів не може загрожувати економічному, політичному або суспільному устроєви Злучених Держав ніякою небезпекою.

ЧИСЛО ВИПАДКІВ ІНФЛЮЕНЦИ РОСТЕ

Нюйорський департамент здоровля доніс в середу, що в місті є аж 192 случаї інфлюенци та 112 случаїв запалення легень. Се є о 68 случаїв інфлюенци і 10 случаїв запалення легень більше, як дня посереднього.

Др. Ковпленд, голова департаменту, заявив, що про епідемію говорити ще тяжко, але мимо того він видав відповідні прикази своїм інспекторам. Рівночасно оголосив правила заховання для публики, щоби здержати поширення пошести. В тих правилах межи иньшим говориться:

Придержуйся закона проти плювання. В той спосіб поширяється інфлюенцу.

Придержуйся закона, що забороняє сухе замітанне (без скроплювання) і тріпанне килимів і робленне копоту в публичних місцях. Як побачиш, що другий нарушує сей закон, донесе до уряду здоровля.

Як кашляєш або пчихаєш, закрий уста і ніс; чих є більше небезпечний, як кулі, передусім у зелізниці та в других набитих людьми місцях.

Вмивай руки перед кождою їдою і не вкладай пальців в уста або ніс. Се важне передусім для дітий.

Як перестудишся, лежи в ліжку, в комнаті для себе самого, і в той спосіб ухорони других, свою рідню та приятелів, від набрання хороби від тебе.

Як виходиш з простуди, але ще маєш біль горла або кашель, старайся не стикати з другими людьми.

Не вживай публичних ручників, або ручника, котрого вживає другий член твоєї рідні, навіть хочби вони були при добрім здоровлю.

Не вживай ані склянок ані мисок, вживаних другим чоловіком.

Дітий не треба брати на забави, де їх ніхто не стереже, або там, де збирається богато людий.

Стережися простуди, особливо коли проходиш з теплого місця в холодне. Провітрюй добре свої комнати. Комната має мати 68 степенів теплоти. Не їж за богато.

Не цілуй дітий, бо через поцілуї можна дитину заразити недугою.

ВИСТАВА „ГОЛОДНОГО ХЛІБА".

„Комітет помочі голодуючим в Росії" в Берліні уладив спеціяльну виставу хліба, яким кормиться населення Поволжа, Московщини. Виставлено чотирнайцять родів хліба, випеченого з ріжних складників.

ПОМІЧ З АМЕРИКИ ГАЛИЦЬКОМУ СЕЛУ

Львівська українська часопись „Вперед" доносить:

Мешканці села Заднишівка, пов. Скалат, звернулись до товариства „Злука родимців" в Ню Йорку з просьбою о допомогу для вдів і воєнних сиріт того села. За стараннєм І. Старика, голови товариства, зібрано 96 долярів і вислано для потреб села Заднишівки. Сі гроші ужито на допомогу для вдів, сиріт, для потреб читальні і т. і. Сею дорогою складають мешканці згаданого села щиру подяку жертводавцям.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ВИВОЗЯТЬ ЗБІЖЕ З УКРАЇНИ В МОСКОВЩИНУ.

Харковська урядова большевицька газета „Вісти", ч. 223, в повідомленню з Чернигова з датою 15. жовтня, 1921, пишуть:

„Продподаткова кампанія розпочалась на Чернигівщині 22. серпня і дала зерно-хліб та зерно-фураж (обріх) більше як 3 мілїони пудів, т. є. 70 відсотків „завдання". Затаюваннє землі на Чернигівщині досягло значних розмірів і становить 186,500 десятин.

До Донбасу, Москви і до Надволжа відправлено 724 тисяч пудів зерно-хліба, фуражу і картоплі, а на ріжні адреси одправлено 1,977.750 пудів.

ВОЙОВНИЧИЙ ПОЛІЦІЯНТ У ЛЬВОВІ.

В тюрмі при ул. Казимирівській, тобто в Бриґідках, повнять службу також поліційні жовніри. Як вони заховуються, нехай послужить такий факт: Дня 28. грудня 1921, прибув, як щоденно, Українець Х. з харчами для увязнених. Хоч щоденно його впускали, а навіть має писемний дозвіл, поліціянт, який повнив службу, не пустив його за браму. Колиж се зробив один з дозорців, поліціянт вийшов зі себе, витягнув револьвер і під загрозою стрілу вивів згаданого Х. на браму, де велів йому стояти і не рушатись. Штовхав при тім, лаяв і кричав: „Застршелем як пса, як сховаш ренце до кешені!" Число поліціянта 724.

МІНІСТЕРСТВО ПАПЕРУ В ПОЛЬЩІ.

В Польщі паперові марки ідуть в долину, а ціна паперу вгору.

Пілсудський носиться з гадкою утворити міністерство паперу, яке мати-ме завданнє довести до рівноваги між тими двома „елементами".

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ПРИВЕРТАЮТЬ ДАВНІ ВІЙСЬКОВІ ПОРЯДКИ З ЦАРСЬКИХ ЧАСІВ.

ЛЬВІВ, 1. січня. — з днем 1. січня 1922, в совєтській Росії вводиться новий військовий статут, який опрацьовано на підставі довоєнного статуту бувшої царської армії. Окремим наказом Троцький встановлює давню владу начальників всіх степенів, касуючи рівночасно жовнірські ради. Всякі спроби інтервенції з боку жовнірських рад будуть вважатись бунтом і карати-муться військовим судом.

ПОЛЬЩА ВЖЕ НАДРУКУВАЛА 218 МІЛІЯРДІВ ШМАРОК.

Польська краєва каса позичкова оголошує звіт з обігу та продукції польських банкнотів. Після того звіту довг Польщі в січні, 1920, збільшився о 1,5 міліярдів, в лютім о 2,5 міліярдів, в марті о 4 міліярди, в квітні о 4,6, в червні о 5,2, в серпні о 6,2 а в грудні, 1920, о 10 міліярдів. В 1921 році зріс сей довг ще більше. В лютім зріс він о 11,5, в марті о 16,5, в серпні о 17,4, у вересні о 20. а в жовтні о 20,5 міліярдів. В падолисті виносив зріст довгу на 15,5 міліярдів. В перших днях падолиста довг зріс знову о 7 мілярдів, а в перших днях грудня минулого року збільшився знову о 3 міліярди. Друк банкнотів представлявся після звіту ПККП. так: В січні, 1920, було в обігу 6.7 міліярдів, в лютім 8,3, в квітні 16, в червні 21,7, в серпні 31,1, в жовтні 38.5 в грудні, 1920, було 49,4 міліярди марок в обігу. В 1921 році число се зростало. січні 1921, було в обігу 55,1, в марті 74,1, в маю 98, в червні 102,7, в липні 115,2 в серпні 138,7 у вересні 152,8, в жовтні 182,8 в падолисті 207,8. В грудні минулого року, як каже ПККП., число се зросло ще більше і 20. грудня 1921, було їх в обігу на 217,739,151.862, значить близько 218 міліярдів і се вказує ПККП. яко „довг" держави. обігу 6.71ієє5..шВ

ЦАРСЬКИЙ ШПІОН — ДИРЕКТОРОМ ВАРШАВСЬКОГО БАНКУ.

Царський шпіон, і то один з великих, Маврици Ґузарскі, який свого часу віддав у руки царської охрани перших революціонерів з „Пролетаріяму", Дембського і Яновича вернувся тепер до Варшави і дістав посаду віцедиректора в одному з банків.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Сим подається до загального відома, що Екзекутива У. Н. Союза, в увзглядненню численних домагань урядників відділових, з огляду на усталений звичай по відділах У. Н. Союза, в цій порі року приймати нових членів до організації за зменшену ціну вступного, ухвалила, що в місяцях СІЧНИ і ЛЮТІМ 1922 року буде приматися НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗА ЗА ОПЛАТОЮ ТІЛЬКО 50 ЦЕНТІВ, ВСТУПНОГО.

ЗА ЕКЗЕКУТИВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА:

ІВАН КАШТАНЮК, гол. [illegible] секретар.

Дано в Джерзи, Сіти, Н. Дж. 28 грудня 1921 р.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР ГАРВІ МАЄ НАКЛОНИТИ ФРАНЦІЮ ДО УЧАСТИ В ГЕНУЕНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІН МАЄ ТЕЖ ЗАЯВИТИ ФРАНЦУСЬКОМУ ПРЕМІЄРОВИ ПУАНКАРЕ ПРО ПОТРЕБУ РОЗОРУЖЕННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ВІДБУДОВИ ЕВРОПИ.

ПАРИЖ, 26. січня. — В тутешних американських урядових кругах заявляють, що американський амбасадор до Великої Британії, полковник Джордж Гарві, вертаючися з Кан до Лондону, вступить в Парижі до французького премієра Пуанкаре на важні політичні розмови.

Він має заявити в імени правительства Злучених Держав, що воно хотяй не хоче брати участи в економічній конференції в Ґенуї, могло би змінити свою гадку і атки взяти участь, якщо Франція згодиться взяти участь і прийме на себе всі її зобовязання.

Американське правительство настає на се, аби европейські держави розоружились і приступали до відбудови свого економічного і фінансового стану, яка без розоружения не є можлива, бо оружний мир коштує мало меньші суми від війни.

Американське правительство розуміє дуже добре, що головною перепоною для розоружения Европи є Франція і тому хотіла би, щоби Франція перша взяла на себе обовязок розоруження.

Амбасадор Ґарві має мати розмову з премієром Пуанкаре в пятницю і суботу або й понеділок. Крім того він буде розмовляти з американським амбасадором Майроном Т. Ґерриком.

ФРАНЦІЯ СЧУДОВАНА, ЩО АМЕРИКА ГОВОРИТЬ ЇЙ ПРАВДУ.

ПАРИЖ, 26. січня. — Французи сподівались, що Америка ніколи їй не скаже правди в очі, але все буде Францію за все хвалити.

Длятого їх здивувало, що американське правительство зачинає критикувати Францію.

Недавня телеграма державного секретаря Ґюса, в якій він сказав, що Америка противна конференції в Ґенуї, коли Франція не переведе у себе розоруження і не вирівнає свого буджету; а також заява комісії Гувера ,яка домагається зменьшення німецького воєнного відшкодовання для аліянтів і розоруження других держав, котрі через армії мусять друкувати безмежне число паперових грощий, — викликала серед французьких політиків й у французькій пресі велике занепокоєнне.

Французи побачили, що Америка зачинає їм спокійно говорити холодну правду, та що коли вони хотять мати політичні зносини з ширшим світом, то мусять з тою правдою поважно числитись.

Є певна надія, що американські заяви, які ставляться критично до легкодушної французької політики, причиняться трохи до отверезіння пяної „побідою" фрацнуської публичної опінії, а остаточно може й приведуть до якихось спіхів.

ПОХОРОН РИМСЬКОГО ПАПИ.

РИМ, столиця Італії, 26. січня. — Нині похоронено тлінні останки римського папи Венедикта XV. в церкві св. Петра у Ватикані.

Похорон відбувся дуже святочно. Були тисячі народа і велике число церковних достойників та дипльоматичних представників.

В часі похорону небо випогідніло і явилась дуга.

Похоронні обряди тривати-муть ще до 1. лютого с. р.

НІМЕЧЧИНА ВИДАЄ ВНУТРІШНЮ ПРИМУСОВУ ПОЗИЧКУ БЕЗ ПРОЦЕНТУ.

БЕРЛИН, 26. січня. — По порозумінню з партійними групами в німецькому парляменті заявив нині, що правительство оголосить примусову внутрішню позичку в сумі одного біліона золотих марок, від якої не буде держава платити проценту протягом трох літ.

ТОРІЧНИЙ ВИВІЗ З НІМЕЧЧИНИ ПЕРЕВИСЩИВ ВВІЗ.

БЕРЛИН, 26. січня. — Минулого року з Німеччини вивезено товарів за більшу суму ніж ввезено до Німеччини фабричних виробів і поживи.

Імпорт виносив 13,700,000,000 марок, а експорт 14,000,000,000 марок.

ОЩАДНІСТЬ В БРИТАНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ БУДЖЕТІ.

ЛОНДОН, 25. січня. — Комітет Ощадности, який британський міністерський кабінет назначив тому кілька місяців, під проводом сера Ерика Ґеддеса, виготовив плян ощадности в буджеті Великої Британії, який зменьшить видатки держави о 100,000,000 фунтів стерлінгів (около пів біліона долярів).

ЕГИПЕТСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ЗАЧИНАЮТЬ БОЙКОТ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.

КАІРО, Египет, Африка, 25. січня. — Египетські націоналісти зачали агітацію за бойкотом Великої Британії і проти співпраці з британськими урядовцями в Египті.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Orders
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩО ДІСТАЮТЬ ПРОЛЄТАРІ А ЩО КОМІСАРІ В „ПРОЛЄТАРСЬКІЙ "РОСІЇ?

Вернувся до Злучених Держав один Американець з Росії, котрий каже, що московські большевики не всилі надрукувати на всіх своїх машинах тілько паперових гроший, кілько їм потрібно. Він каже, що на виплати кождої години вони потребують тілько рублів, кілько вони всилі надрукувати за цілий день.

Се значить, що як большевики мають виплату робітникам за 10 годин денно, то можуть їм виплатити лише десяту частинку заробленої платні.

Але то не значить, що також і комісари собі виплачують тільки одну десяту частинку заробленої (як заробленої, то інша річ) платні.

Бо, як вістили недавно депеші з Москви, там вже друкують 100-міліонові поодинокі банкноти. А 100 міліонів советських рубликів се 200 долярів, які може дістати комісар але не робітник. Отже комісар пейду дістає і не голодує.

В пролетарській Росії є голод пролетарський, але комісарського голоду нема.

АМЕРИКА І КОНФЕРЕНЦІЯ В ҐЕНУЇ.

В справі економічної конференції, що має відбутися в місяцю марті в Ґенуї, американський уряд заявив лише тільки, що офіціяльно признав одержанне запрошення на конференцію. Власне над тим, чи Злучені Держави возьмуть участь в тій конференції, спекулюють не лише в Америці, але й в Европі. Що всі держави бажають собі сеї участи, про се нема найменчого сумніву; таж від проголошення ґенуенської конференції Троцький, Ленін і Чічерін нічого не роблять, лише пишуть статті про потребу американської участи в конференції. Одні держави хочуть Америки на конференції, щоби там з нею поговорити про дарованне або що найменче відложенне великих военних довгів, инчі бажають собі присутности Америки, сподіючися, що вона поможе конференції поступити після вказівок здорового розуму.

Як доносять з Вашінґтону, ріжні американські високі урядники висловили про ґенуенську конференцію свої приватні опінії, з яких показується, які перешкоди стоять на заваді повній участи Злучених Держав. Першою перешкодою має бути запрошенне на конференцію советської Росії. Гардинґова адміністрація станула на самім початку свого урядовання на становищи, що вона не може мати нічого з режімом Леніна і Троцького, як довго вони не сповнять певних умов, а то: не загарантують безпеченства життя, не забезпечуть приватної власности, так званої свободи умов та так званого права вільної праці. Правда, скликуючи конференцію, аліянти зі своєї сторони поставили умови до большевицького уряду, але сі на погляд американських урядників є не вистарчаючі. В сих застереженнях поставлено передовсім натиск на признанне Росією давних царських державних довгів; значить, аліянти домагаються від російського уряду признання давних довгів в той самий час, коли вони самі думають на конференції говорити про знесенне довгів, які вони винні Америці. Американські урядники мають цуратися участи в конференції, колиб сю участь можнаб пояснити як признанне большевицького уряду.

Другою перешкодою участи Америки в конференції має бути власне справа довгів аліянтів. Аліянти зовсім певно збираються говорити про сі довги, а Америка хоче уникнути порушування сеї справи в найблизчій будучности. Американський уряд не має від конґресу ніякого уповажнення виступати в тій справі або робити якінебудь уступства; брати участь в конференції, годитися на далеко йдучі уступства, а потім просити згоди конґресу, се, як показує примір версайського мира, дуже небезпечна процедура, і Гардинґ не має охоти бути другим Вилсоном.

Наконець, хто знає чи найважнійшою перешкодою для американської участи в конференції являється таки становище американського народа. Републиканська партія тямить добре, що вона зискала при виборах небувало велику більшість завдяки своїй програмі невмішування в европейські справи. Вона припускає, що американський народ ще далі держиться своїх поглядів, дарма, що уряд мав богато нагоди пізнати цілу безглузність такої політики і переконатися, що й в Америці поправа економічних умов не можлива без поправи в Европі. Якби вашінґтонська конференція була повною удачою і Злучені Держави показалися на ній дійсним провідником світа, то американський народ може бувби набрав охоти знов попробувати помачати свої палці в европейські справи. Однак власне ті европейські держави, котрі помочи Америки найбільше потребують, забули зовсім за ту політичну пословицю, що апетит приходить з їдою, і своїм поступованнем на конференції причинилися найбільше до підірвання престіжу Америки. Бачучи невдачу вашінґтонської конференції, американський народ знов тратить апетит до европейських конференцій, котрий у нього уже почав проявлятися в першім тижни по отворенню вашінґтонської конференції.

Через те повна участь американського уряду на ґенуенській конференції являється що найменче дуже сумнівною. Все таки, признаючи взаїмну зависимість Америки і Европи, Америка на всякий случай вишле на конференцію уважного обсерватора, а може й дорадника.

ЩО РОБЛЯТЬ УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ?

Ходить о те, що роблять Українці в Америці яко велика свідома зорганізована громада.

Яко така громада повинні вони працювати для національної справи, а що найважнійшою тепер українською національною справою є **боротьба за державне істнованне українського народу на його землі в Европі,** то та громада повинна теж з усіх сил приєднатись до сеї боротьби.

Приєднатись може велика українська громада в Америці, коли зорганізується для політичної і матеріяльної помочі старому краєви в його боротьбі.

Прикладів до сеї організації має досить, аж занадто, від других народностий в Америці, котрі таксамо помагали або помагають своїм рідним краям в їх боротьбі за независимість.

• • •

В Америці найсвідомійшою і найбільшою українською іміграцією є **Галичани.**

Вони є головно в трох державах: в **Злучених Державах, в Канаді і в Бразилії.**

Та галицька українська іміграція на американському континенті добре розуміє потребу проєднатись до боротьби рідного краю за державну самостійність. І вона все стояла і стоїть рука в руку зі старим краєм в боротьбі за самостійність **соборної України.**

Але рівночасно вона розуміє також добре, що боротьба є поділена на **два бої проти двох ворогів: Варшави і Москви,** та, що боротьба проти Варшави, яка в першу чергу іде на знищенне Східної Галичини, **покищо** спадає на самих тільки Галичан. Отже **хвилево** українсько-галицька іміграція в Америці зібрала всі свої сили тільки на поміч в боротьбі **за визвіл Галичини зпід Польщі.**

Для сеї справи працюють галицькі Українці в Злучених Державах, в Канаді і в Бразилії.

• • •

Як працюють?

Чи є одна організація для сеї справи в усіх тих трох державах?

Чи може бодай в кождій державі окрема, але одна, зединена, загальна і сильна?

Ні, того нема ані в Злучених Державах, ані в Канаді, ані в Бразилії.

Скрізь українське національне життє розбите, незорганізоване, необєднане.

Але мимо того свідомість українського загалу в Америці і розуміннє тривоги хвилі не позволила йому сидіти із заложеними руками.

Як, звісно, досі українська іміграція в Америці вже віддала значну поміч старому краєви акцією допомоговою і політичною.

І тепер, хотяй нема ані одної організації на три держави, ані окремих загальних організацій в кождій з тих трох держав, українська іміграція працює дальше пильно і невсипущо для старого краю.

• • •

Роблять се поодинокі громади.

Особливо се треба сказати про український загал в Злучених Державах. Ті громади зрозуміли, що як нема загального проводу, то старий край і його сама ідея вистане за провід, і роботу ведуть, хотяй так сказати-б, на власну руку, але **одну і тусаму, наче під одним спільним проводом.**

Длятого, хотяй недостача одного загального проводу не є доброю признакою, то сей факт, що Українці навіть без того проводу потрафлять робити громадно роботу, неначеб під одним загальним проводом, свідчить дуже добре про організаційні спосібности і про свідомість галицьких Українців, а рівночасно вказує, що нема сили, навіть внутрішньої, яка змогла би їх розбити та ослабити.

З того галицькі Українці можуть бути горді.

• • •

Українці в **Злучених Державах** виказали ті організаційні спосібности і національну свідомість підчас теперішньої Позички Національної Оборони, яку проголошено може в найтяжчий час і серед найгірших обставин, а мимо того вона ось-ось уже увінчається повним успіхом.

Успіх сеї позички се буде велике діло, яке буде в історії американських Українців світити як один з найбільших подвигів.

Тому, на питанне, що робить тепер українська іміграція в Злучених Державах, доволі відповісти, що переводить успішно Позичку Національної Оборони, аби сказати, що вона не дармує і не забула про рідний край в його недолі.

• • •

В **Канаді** також нема одної загальної української національної організації. Там теж національне життє серед наших братів розбите.

Там проби з українською позичкою (яких правительство Петрушевича не затвердило), не вдались головно тому, що її взялись переводити не українські громади, але якісь канадійські бизнесмени.

А одначе і в Канаді український загал не забув про рідний край.

Тамошній Український Червоний Хрест оголосив тепер збірку в сумі $54,000. Та збірка призначена на поміч українським жертвам війни в Галичині і других українських краях та в чужих краях Европи. Збірка іде досить добре.

Як Канада осягне успіх в запомоговій акції таксамо як Америка в політичній, то хотяй праця поділена, вийде вона на одну спільну користь рідного краю.

Длятого і нашим браттям в Канаді слід пожелати як найлíпшого успіху.

• • •

Про **Бразилію** треба сказати, що тамошня українська іміграція мала (50,000 осіб) і притім бідна, але вона все спішить, чим може, на поміч старому краєви.

Давнійше складали жертви на допомогові цілі, а тепер приєднались до Америки у збірці записів на бонди Позички Національної Оборони.

Віднова громадського життя української кольонії в Ню Йорку.

Українці в Злучених Державах привикли дивитись на українську кольонію в Ню Йорку як на найбільшу в Америці і таку, що веде перед в громадській роботі.

Та в останніх часах нюйорська українська кольонія притихла і забулась. Не чути було про великі віча або маніфестації, а при записах на Позичку Національної Оборони зійшла на дальше місце до меньших громад. Світло било із Заходу з Шикаґо, а на Сході було хмарно і мрачно.

Але за останніх кілька тижнів заворушилась і нюйорська українська кольонія.

Збори, наради і віча у старокраєвих справах відбуваються там що тижня. Одушевленне зростає. Праця іде скорою ходою вперед.

Засновано „Лігу Горожан і Жовнірів українського роду", яка уладила демонстрації перед польським консулятом в Ню Йорку і вислала пикетерок до Вашинґтону.

Тепер, в сю неділю, нюйорська українська кольонія скликує велике віче в справі закупна бондів Позички Національної Оборони, яке має виказати силу і патріотизм Нюйорчан Українців.

Тут подаємо фотографічну знимку демонстрації перед польським консулятом, уладженої нюйорськими Українцями.

УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ!
БОРОНІТЬ РІДНИЙ КРАЙ!
КУПУЙТЕ БОНДИ ПОЗИЧКИ ГАЛИЦЬКОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА!

ПОМОЖІТЬ УКРАЇНСЬКИМ СИРОТАМ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ.

(Письмо до „Свободи").

Ч. 124.

Тернопіль, 23. грудня 1921.

Земляки!

Тверда конечність змушує нас простягнути руки о Вашу поміч для наших нещасних сиріт, яких батьки погинули в тяжкій боротьбі за свободу нашого краю.

В захисті сиріт Тернопільської Філії Українського Краєвого Товариства охорони дітий і опіки над молодіжию удержуємо таких сиріт 82, а кошти їх удержання є такі великі, що ледви їх видержуємо при великім накладі праці і величезних зусиллях. Та коли нам ледви удається допровадити до сего, що можемо ті діти удержати при життю, дати їм поміщенне, харч, одіж і науку, то вже ніяким способом не можемо здобутися на се, щоби сим дітям дати власний дім на їх приміщенне.

До сеї пори наші діти міститься в комірнім, яке кождої хвилі може бути виповіджене, і ми потерпаємо, що на сей случай не будемо мати наших дітий де примістити. Наше товариство, яке опікується сими дітьми, прийшло до сього переконання, що мусить постаратись о набутте власної домівки, щоби мало де помістити ті нещасні діти, жертви нашого лихоліття. На жаль, на купно відповідної домівки треба нам кілька міліонів марок польських, або кілька тисяч долярів. До такої суми гроша наша суспільність, мимо величезної жертвенности, не може дійти, бо населенне і так убоге в наслідок военних ділань, яких тереном був наш повіт через більше ніж три роки і ще до сеї пори находиться на военному майже положенню, зубожіло до сеї степени, що ледви само може вижити і покрити з трудом всякі инші національні потреби і видатки.

О скільки нам тяжко зібрати тут в нашім повіті потрібну скількість міліонів марок польських, о стільки, думаємо, Вам лекше зібрати 6 до 8 тисяч долярів на сю ціль і в сей спосіб прийти в поміч сиротам по наших героях та дати їм не тільки дах над головою, але також уможливити їм удержанне, вихованне й образованне.

Опіка над сими дітьми, позбавленими батьківської опіки, є ділом незвичайно гарним і патріотичним, і в імя сего не вагаємося простягнути до Вас руки і просити о поміч, якої так дуже потребуємо, а якої ніде не дістанемо, коли Ви її нам відмовите.

Добра воля прийти нам з помочию знайде чимало способів зібрати таку невеличку для Вас і на Ваші відносини суму і ми маємо надію, що нам сеї помочі, о яку так дуже благаємо, не відмовите.

ЗА ВИДІЛ ФІЛІЇ УКРАЇНСЬКОГО КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ОХОРОНИ ДІТИЙ І ОПІКИ НАД МОЛОДІЖИЮ В ТЕРНОПОЛІ:

Іван Боднар, голова
Володимир Чубатий, секр.

(Печать).

ПРОСЬБА З ПОТОРИЦІ, ПОВ. СОКАЛЬ, СХІДНА ГАЛИЧИНА.

(Письмо до „Свободи").

Поториця, пов. Сокаль,
Східна Галичина.

Дня 11. грудня 1921 р. одержали ми від п. Теодора Ломаки лист, а в нім 5 долярів, яко збірку на будову читальні в нашім селі. Решту гроший, то є 11 долярів, зібраних на тусаму ціль, сподіємось на днях дістати.

Велике спасибі жертводавцям посилаємо з батьківщини. Заразом просимо своїх земляків о матеріяльну поміч на будову нової читальні, так як наше село спалене і знищене війною і дуже трудно нам своїми силами почати роботу.

Ми хочемо освіти! Ми не хочемо лишитись на заді всіх культурних народів. Отже кличем о поміч Вас, Земляки! Імена Ваші будуть золотими буквами записані в книзі добродіїв нашої читальні, а внуки наші будуть згадувати своїх земляків-дідів, котрі відійняли собі тяжко запрацьованого гроша, аби причинитися для лучшої будучности свого народу.

Збірки проситься відсилати на адресу: **Theodore Lomaka, 2240 Grayling Ave., Hamtramck, Mich.**

Комітет.

(Печать).

ПРОФЕСОР ДР. СТЕПАН РУДНИЦЬКИЙ ПОШУКУЄ НАКЛАДЦІВ НА СВОЇ ПРАЦІ.

Пошукую накладців на дуже важні й потрібні кождому свідомому Українцеви видавництва:

1. Велика антропогеографічна стінна карта України, 28 м довга, 18 м. широка. (Етноґрафічні й політичні границі, всі важніщі місцевости, зелізничі биті, водяні шляхи; продукція хліборобська, скотарська, мінеральна, промислова ріжних галузий і т. д.). Ся мапа потрібна у всякій шкільній клясі, бюрі, товаристві, читальні і т. і.

2. Ілюстрована ґеоґрафія України. 400 до 500 сторін друку, богато малюнків і мап. Описанне всіх земель України, природи і людий. Новообчислені статистичні дати: демографічні, соціяльні, економічні й т. і. Конечна підручна книжка для кождого українського громадянина і діяча.

Рефлектантів прошу зголошуватись на адресу: Prof. Dr. Stepan Rudnitsky, Wien, I., Moelkerbastei 10. Forschungsinstitut fuer Osten und Orient.

ВОЛОДИМИР КОРОЛЕНКО.

*27.VII.1853—†25.XII.1921.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

До вас вже напевно дійшла сумна звістка про смерть великого українсько-російського письменника Володимира Короленка. Редакція „Свободи" напевне вже присвятила його памяти всі ті вислови жалю й суму, які з цього приводу годилося висловити. Проте не зашкодить, коли з нагоди цеї великої страти буде сказано ще кілька слів ,бо значінне Короленка є настільки велике, що його не вичерпати, коли-б навіть написати цілу книгу.

Короленко народився на Україні, в Житомірі. Батько його був українського козацького роду, мати була Полька. Дитинство майбутнього великого письменника проминуло серед роскішної української природи й під впливом української народньої поезії. Як і другий великий українсько-російський письменник Гоголь, молодий Короленко несвідомо впоював у себе повітре українського степу, шум українського лісу, сяйво українського сонця, чар української пісні, поезію української казки.

Коли-б доля ще наділила його душею не тільки поетичною й чистою, але й активно-бойовою, душею пророка й борця, як то було з Шевченком, тоді з Короленка вийшов би великий український, а не українсько-російський письменник. Та Короленко мав душу лагідну й мягку. Він не належав до тих, що власними силами прокладають собі дорогу серед дикого пралісу, а був сотворений до того, щоб ступати хоч чесними й шляхотними, але чужими слідами.

Так він з дитинства, а особливо зі школи звик дивитись на українство, **як на стихію,** себ-то як на повітре, воду, вогонь. Ми вдихуємо в себе повітре, ми користуємося водою й вогнем, але не помічаємо їх, не думаємо про них, нам навіть на гадку не спадає, що ми їм щось винні за те, що вони нам дають. Такою стихією було для Короленка все українське. Воно істнувало, він ним користувався, але не помічав його, бо йому здавалось, що инакше не може бути.

У своїй книзі „Історія мого сучасника" Короленко вже на старих своїх літах докладно оповідає, чому він свого часу пішов дорогою російською, а не українською (по батькові) й не польською (по матері). Він оповідає, як в його гімназіяльних часах серед учнів почав був прокидатись український демократичний дух, як читались вірші Шевченка й Куліша, оповідання Марка Вовчка, історичні розвідки Костомарова. Та з другого берега його манили Пушкін і Лермонтов, молоді Тургенев і Еолстой, Добролюбов і Чернишевський. Сили були нерівні, спокуса була занадто велика — й він пішов слідами свого земляка Гоголя, поплив, як він каже, головним річищем, а не притоком.

Не зважаючи на таку постанову, не зважаючи на те, що Короленко ціле своє довге життє писав російською мовою й працював на російській культурній ниві, він все-таки був і буде **українським** письменником. Як Гоголь у цілій своїй творчости виявляв переважно українські сторони свого духа, так і Короленко мало не в кождім своїм оповіданні, начерку чи повісти виявляє свою українську вдачу, українське розуміннє світу, українську душу. Особливо яскраво виступають ці його риси в таких творах, як „Марусина заїмка", „Без язика", „Йом-Кіпур", „Ліс шумить" і багато-багато инших. Коли читати ці твори в українськім перекладі, то й гадки не зявляється, що то твори чужі, перекладені. Ні, то такі самі наші, українські твори, як „Тарас Бульба", як „Вечори на хуторі близ Диканьки", як статті Драгоманова й Куліша, писані російською мовою.

Дійсне значіннє й правдивий характер „Короленкової" творчости найкраще освітлив відомий український письменник і літературний критик Сергій Єфремов. Коли перед 10 роками зявилась Короленкова „Історія мого сучасника", яка властиво є історією життя й творчости самого Короленка, Єфремов написав з того приводу книгу „Між двома душами" (Київ, здається 1911 чи 1912). У тій праці Єфремов дуже тонко й влучно освітлив життеву трагедію Короленка й той конфлікт, що повстав між його українським походженнем і вдачею та російською літературною працею. Як каже Єфремов, зовнішню перемогу отримала російська душа, але внутрішню перемогу отримала душа українська. **По формі Короленко став письменником російським, але по суті він зістався письменником українським.**

Дуже цікаво, що навіть деякі наші вороги додержують цеї самої думки. Є тут у Берліні один російський журналіст Павел Бархан, який пише про російські літературні й мистецькі справи в найбільщій німецькій ґазеті „Берлінер Таґеблят". Коли цьому панові трапляється писати про яку-небудь українську виставу чи книгу, то він, крім слів осуду й глуму, нічого иншого в запасі не має. Що-ж він написав про смерть Короленка?

„Пíршого різдвяного дня помер, як нас повідомляють із Харкова, відомий **український** письменник Володимир Короленко". Так звучить коротеньке повідомленнє від редакції „Берл. Таґеблят". А п. Бархан від себе додає до цього:

„Не зважаючи на свої правдиві ліберально-революційні симпатії, на свій „соціяльно-революційний" штемпель, не зважаючи на своє засланнє до Сібіру, на свою ворожість до всякого насильства, до всякого зла, й не зважаючи на свою запопадливість і щирість у любови до ближнього, **Короленко все-таки був не зовсім і не цілком російський письменник.** І це не тому, що йому бракувало до того сил, а тому, що **елементи його крови та його ества були не цілком російської натури".**

Далі п. Бархан пояснює, чому Короленко не зробився цілком російським письменником. „Його батько був козак — чиста людина, ідеалістична й сентиментальна, коротко, він був Українець. І сердечність та лагідність, це були українські тони, на які був настроєний Короленко"...

Яко Москаль — правдивий чи маскований, не знати, — п. Бархан є дуже невдоволений цими рисами в творчости Короленка. Він волів би, щоб Короленко мав „добре російське око для буденного", „російський зір для сірого"... Для нас Короленко є добрий як-раз тим, чого йому бракує, щоб задовольнити п. Бархана. І ми можемо тільки дякувати тим Бархановим, які видають Короленкови такий атестат. Устами ворогів промовляє істина.

Спір, кому належить Короленко — „нам" чи „їм" — розвязується, таким чином, сам собою. **Він належить нам, він наш.** Але нема потреби над свіжою могилою порушувати цей спір, бо Короленко вже сам розвязав його за свого життя. Повернувшись із заслання й діставши право жити, де він хоче, Короленко користувався кожною нагодою, щоб вирватися з гнилого Петербургу й подихати чистим степовим повітрем любої України. Він купив собі невеликий хутір під Полтавою й приїздив туди кожного літа на відпочинок. В останніх роках він і зовсім там оселився й жив на хуторі безвиїздно, тільки на короткий час інколи навідуючись до Полтави.

Та не лише тілом, але й духом повернувся Короленко в останніх роках на лоно українства. Вже на початку революції 1917 р., коли український національний рух так буйно зацвів, великий письменник став більше цікавитися українством і вступив у близчі зносини з українськими національними провідниками. Ця внутрішня еволюція Короленка остаточно завернулась в осени 1919 р., коли Україну обсадив Денікін і почав жорстоко переслідувати все українське. Короленко тоді гостро й рішучо виступив в оборону українства, заплямувавши політику Денікіна з таким вогнем і запалом, як то міг зробити тільки він один.

Український виступ Короленка зробив тоді дуже велике вражіннє не тільки на Україні та в Росії, але й закордоном. Славний данський письменник **Юрій Брандес** під впливом цього виступу написав свою відому „Пошану Україні", де між иншим було сказано: „Короленко є останнім живим великим письменником у Росії, якого я особисто знаю й якого високо шаную. Коли отже він признається до України й так палко виступає в її оборону, то це для мене непохитний доказ, що справа українського національного визволення — справа чиста, ідейна й висока"...

Шкода, розуміється, що так пізно Короленко став **нашим** письменником, робітником на **нашій** ниві. Скільки сил це нам заощадило-б і скільки перемог це нам здобуло-б, коли-б ми з самого початку мали такого борця й таке велике світове імя в наших лавах! Та доля-мачуха так судила, й того, що було, вже перемінити не можна. Але кінець-кінцем він до нас повернувся. На нашій землі він народився, на нашій землі й заснув останнім сном, залишивши нам у спадщину своє чисте, незаплямоване імя й свої мистецькі твори.

На наші обовязку лежить тепер подбати про те, щоб твори Короленка справді стали власністю цілого нашого народу, до найширших його верств. Треба так зробити, щоб Короленко, який ніколи не був чисто й цілком **російським письменником,** перестав бути й **письменником російсько-українським,** а став чисто й цілком **українським письменником.** Це ми можемо й мусимо зробити.

Берлін, 30. грудня, 1921.

Радянин.

КНИЖКА БУВШОГО КАЙЗЕРА.

Книжка б. цісаря Вільгельма появилась на книгарськім ринку. Чистий зиск призначив б. цісар на голодуючих німецьких учених. Ціла книжка се інтересне зіставленнє історичних дат і документів від р. 1878. до 1914., а також невідомих досі фактів і подій з особистих розмов Вільгельма з иншими монархами. Се надає книзі значіннє записок. В 1901. р. сказав цар Микола Вільгельмови, що він приготовляє війну проти Японії, а в рік опісля подав навіть приблизну дату, коли війна почнеться (досі думали загально, що се Японія викликала війну). В 1908. р. англійський король в розмові з Вільгельмом перестерігав його, що коли Німеччина не перестане збільшувати фльоти, то буде війна. Вільгельм відповів, що не перестане.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

КРОВ ЗА КРОВ

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповіданне з другої половини 17-сотих років.

(Продовження).

(29)

— А безпечно то йти на медведя без собак? — спитав Москаль. — Небезпечно, але як для нас, так і для него. Не вбю його, то він забє мене. Ідете, чи ні?

— Коли я дуже втомлений. Жара сего вашого степового сонця цілком обезсилила мене. Ви йдіть а я тут троха продрімаюся.

— І ти хочеш полювати на грубого звіра, там де ще нога людська не була! — подумав Калмик. — Ходіть ви, — звернувся до сотника, — і возьміть одного козака.

— Ви, бачу, мабуть не дуже [...]ите в сего медведя? — спитав Калмик усміхаючися, коли зійшли в низ яру.—Його справді тут нема. Я вигадав його тільки на се, щоби тут задержатися до вечера і дальше їхати в ночи. Москаль трус, боявся йти з нами. Я його нарошно [н]е тягнув, щоби з ним не ділитися добрим полуденком. Медведів тут нема, але є куропатви. Уполюємо, попоїмо, переспимося. Між тим він нехай дожидає нас... аж до вечера. Обом козакам, що лишилися пильнувати, не так коний, як Москаля, я шепнув, щоби йому не дали покушати із своїх харчів... ні [к]уска хліба. Його торба порожна. Не взяв нічо з собою, гадаючи, що ми його будемо годувати. Спустився дід на обід, нехай ляже спати без обіду і без вечери. Буде облизуватися, ждучи на лапу медведя.

Москаль запустився в розмову з полишеними з ним двома козаками. Зачав від звіра і зійшов, таксамо як в розмові з Калмиком, на непрохідні ліси, неприступні місця... Питав, чи ще є такі на Запорожу, в котрих сторонах, як далеко. Даремний був його труд, бо з Запорожців не міг нічого видобути. Вони знали, що говорять з московським шпігуном.

— Не знаємо... Ми сторонські... не звідси — відповідали майже на кожде його питанне.

— Чи медвідь занюхає чоловіка? — змінив тему. — Чи нападає на людий?

— Як його не дратувати, то не нападає... ще й втіче, — відповів оден козак.

— Старий то й людий чіпаеся, — поправив другий. — І нюх має добрий. Коня то скорше занюхає, ніж вздрить. А ласий він на коні... як кітна на сало.

— То наші коні не дуже тут безпечні, — замітив Москаль.

— А наші рушниці нащо? — сказав один козак. — Я лише жду, щоби запах коний привів його сюди. Які очи зробили би сотник і Калмик, як би не знайшли медведя і вернули потомлені та люті, а тут — жде на них готова печеня медвежа!

Москалеви не дуже були до вподоби сі медвежі дотепи. По якімсь часі він встав і пішов, як казав, пройтися. Відійшов на яких тисяч кроків і ляг під корчем.

— Не маю охоти, — думав, — щоби медвідь занюхав коні, а зїв мене.

— Добре, що ся погань пішла собі, — воркнув оден Запорожець. — Тепер можемо їсти і не потребуємо ділитися з ним.

Попоївши, оден козак ляг спати, а другий пильнував коний, не забуваючи також про Москаля. Вичисливши по сонці, що тепер пора на него, збудив тамтого і сам ляг спати. Москаль трохи не сказився, ждучи голодний на мисливих і пильнуючися перед медведем аж до самого вечера.

Вже смеркало, як з яру почулося „пугу-пугу!" За хвилю всі три мисливі були при конях. При конях був вже також Москаль, бо зголоднілий прийшов козаків спитати, чи не мають що на зуб, бодай грінку хліба. Вони лиш здвигнули раменами.

— Добре, що ви вже тут, — привитав Москаль надходячих — а то бувби здох з голоду. Є медвежа лапа? Будемо класти огонь?

— Медвежої лапи не маємо, бо на ній медвідь утік, — відповів сотник. — Калмик добре казав, що без собак медведя тяжко задержати.

— То ви також нічого не їли?

— Не їли? — спитав сотник. А то як може бути? Бути в степу, мати рушницю і не їсти?! Ми їли і хто не согірше мясо... ліпше ніж медвеже, бо куропатви.

— Ку.. ро.. патви! І не принесли і одної... для мене? Такий я гість ваш?

— Для вас? А деж ми годні були подумати, що ви ждете на наші куропатви! Ми гадали, що ви взяли рушницю і пішли в степ. Гадали, що тут дожидає нас добра вечера... зайчик, то що. Добре, що нам уркопатви самі влізли в дорогу. Ваша вина, що на коня мусите сідати з пустим жолудком. Але за те шкапі буде лекше.

Рад не рад, Филемонов сів на коня голодний і невиспаний. Казик, що пильнували коний, приостали позаду. Між їх зубами хрупотіли кісточки куропатви. Козак, що вернув з польовання, всунув їм у руки по дві печені куропатви, ще теплі.

Їхали цілу ніч, так як Калмик порадив був, кружляючи по степу. До Батюка повинні були заїхати ще вчера вечером, а заїхали аж нині рано. Голодний Москаль лише зітхав цілу дорогу.

— Я не знав, що то так далеко... не знав що так далеко... на добавок з пустим жолудком!

— Так далеко воно не є — пояснив Калмик. — Як би кінь був птахом, то ми були би вже давно заїхали. Але кінь ходить по земли, а на земли в сих сторонах нема простої дороги. Яри, багна, то що, треба кружляти.

Батюк вже знав про се, що буде мати гостий, бо козаки, що були лишилися позаду, їдучи просто і не полюючи на медведя, ні на куропатви, заїхали до него ще того самого дня. Батюк гідно приготовився на принятте гостий. Приятелів хотів пошанувати, а Москалеви хотів показати, що неоден московський боярин запорожському гніздюкови не рівня. Гостий доглянув вже з далека і вийшов з Паранею на встріч аж до містка на річці, що окружала обійсте. Коли Филемонов взрів Батюка в святочнім одязі і Параню в оксамитах, в золоті і дорогім каміню, роззявив рот... таки справді роззявив. Зразу й не подумав, що то хазяїн з дочкою, що се степовий козак і степова козачка. Гадав, що то якісь вельможі случайно також саме тепер заїхали до Батюка. Аж коли увійшли в хату, допевнився, що се справді запорожські гніздюки.

Сотник взяв Батюка на бік і порадив йому використати се, що Москаль цілу добу не їв і не спав. Дати йому що зїсти і післати спати. Як спекаються на якийсь час немилого гостя, будуть могли самі дещо обговорити.

При тім його очи троха не зїли козачку. Він і не дивився в миску, та не знав, що їсть, бо його очи весь час бігали за Паранею, котра то приносила свіжі страви і заохочувала брати, то доливала до чарок. Коли Москаль нарешті почув, що має досить, відсунув миски. Параня, бачучи, що вже непотрібна, вийшла і більше не вернула. Доливаннє взяв на себе сотник. Москаль хотів тепер, маючи вільну губу, розпочати розмову з Паранею. Але даремно вліпив очі в двері... вона не показувалася.

— Як вам наш степ подобався? — спитав Батюк.

— Пусте степ... Подобалася мені ваша дівка. Я хотів випити її здоровля, але вона пропала як камінь в воді.

— Пішла до пекарні, — приготовити дещо на завтра, на принятте Чмелів. Завтра приїде до нас полковник з жінкою і донькою. Весь мій льох не вистане, як побачите тамту, полковниківну Марту Чмелівну.

— Гому не вистане?

— Бо випете за її здоровля.

— Така гарна? гарнійша ніж ваша?

— Ще не було такого, щоби не залюбився, глянувши на неї. Я сам, коли її побачив, заплакав, що вжГе такий старий.

— Як були такі дураки, то я перший не буду... не залюблюся. Дві нараз любити годі... І годі любити погану, як бачиться красу. Нехай тамта буде гарна в ваших і инших очах, нехай буде краса над красою, то таки вона погана... мусить бути погана проти вашої дівки... Пішла до пекарні, кажете? Іду до пекарні. Але наперед... сю чашу за її здоровля... Одна замало... За здоровля такої красуні песя три чаші. Наливайте! Так... Ще раз... так.

Посумні до пекарні... П...

— Пішла в сад — сказали Москалеви.

— Іду в сад... Батюк! Де сад? Веди сво...о...ого... зя...атя!

В саді вже лежав розстелений килим. Замість Батюка, взяв його сотник під паху і привів до килима.

— Прийде сюди... твоя дівка? — питав Москаль.

— Прийде, прийде, — відповів сотник. — Сідай, мій зятю на килим. Доньку зараз приведу.

Москаль схилився, щоби сісти, але мід підтяв його ноги так, що він повалився і таки зараз заснув. Спав цілий день, так що до вечери будили його. Їв і пив посоловілий, бо Параня не показувалася. В се, що вона щось не здужає і лягла спати, як йому казали, він не дуже вірив. Не в силі пригадати собі, яким способом знайшовся в садку на килимі, а тямлячи, що виливав в горло чарку за чаркою, здогадався, через що нагло взялася тота її недуга. Здогадався, що то він сам винен.

— Я мабуть по пяному наплів яких дурниць, — подумав. — Може виговорився заповкапно і тому її до мене не пускають.

Щоби на ту евентуальність направити свою репутацію, відсунув від себе чарку, коли сотник налляв йому наново.

— Не пете вже? Сеж мід такий добрий, якого нема й в царських льохах.

— В тім то й біда, що добрий... Через те песя забогато. І силу має більшу... З чоловіка робить свиню. Не хочу... не хочу ще раз бути свинею.

Всі розсміялися. Доказ, що зрозуміли його. Остаточно дав намовитис себе до другої і третої чарки, але тепер пив умірковано. Батюк дав знати донці, що поки що небезпеки нема, отже вона увійшла в світлицю,

ДОПИСІ

ШИКАГО, ІЛЛ.

Під розвагу людям доброї волі.

Я прошу всіх Українців, належачих до ріжних організацій, братств, товариств, сестрицтв, кружків і клюбів у Злучених Державах і в Канаді, щоби були ласкаві розважити отсей мій проект:

Поза границями нашого рідного краю, особливо в Чехословаччині, находиться від пору богато Українців, котрі примирають з голоду і холоду. Ті Українці то не яканебудь голота, або суспільне шумовиннє, але найчільнійше зерно, викинене з рідної землі лютим наїзником. Як би, не дай Боже, се вибране зерно зниділо, то з чим тоді лишиться наш бідний нарід?... А воно напевно знидіє, якщо ми, американські Українці, не захоронимо його від лютої негоди.

Що-ж нам треба зробити, аби виратувати від заглади тих наших героїв, котрі посвятилися для нашої рідної справи? Відповідь: Не даймо їм загибати в нужді!

Наша поміч для тих найкрасших синів і доньок нашого народу може бути дуже видатна, але ми мусимо її уплянувати, мусимо подбати о те, щоби на ратунок найліпшої частини нашого народу поспішили зі своїми жертвами всі американські Українці й Українки. Моя думка така, що плянову жертвенність дасться найліпше перевести на ріжних мітінґах і народних сходинах.

Пропоную, щоби кожде українське товариство в Америці і Канаді перевело на своїм найблизшім мітінгу спеціяльну ухвалу, силою якої кождий член даного товариства мав би дати місячно по 5 або по 10 центів на підмогу українським героям поза границями рідного краю.

Пять чи десять центів на місяць — се для поодинокої людини не такий то дуже великий видаток, але як такий народний податок зложать усі члени нашої американської суспільности, то з тих центів призбирається кождого місяця гарна сумка, яка стане у великій пригоді нашим терплячим братам і сестрам. Коли ще возьмемо під розвагу, що пропонована мною кождомісячна збірка матиме якесь постійне означенне, якусь заокруглену квоту, то побачимо, що тоді і наша ратункова акція буде мати инший ніж доси характер, бо кождому з нас ясно, що поміч невелика, але постійна, правильна, має для голодуючих більшу вартість, ніж поміч значнійша, але не в свій час дана. Що поможе людині печена курка, коли ся людина вже з голоду конає? Чи не ліпше булоб дати голодному кусник хліба і горнятко молока, але кождого дня, правильно?

Я сказав, що мав на думці, а Ви, дорогі Браття і Сестри, застановіться над моїм проєктом і возьміться щиро до його переведення. В першу чергу до сього повинні забратися всі урядники наших ріжних товариств, а відтак наші Січовики, котрим звичайно така благородна робота по нутру і котрі вміють за доброю справою агітувати. Я певний, що мій плян можнаб легко осуществити, але до того треба людий доброї волі, треба свідомих Українців, котрі не лише розуміють, але і відчувають, кому ми маємо дати свою поміч, за що і в якій цїли.

Михайло Настасовський,
член 139. від. У. Н. Союза.

—o—

ВАЙНДІНГ ГОЛФ, В. ВА.

Покупці українських бондів.

В нашій місцевости закупили бонди на освободженнє Галичини отсі Українці: Антось Кушнір і Василь Мацькевич по $10; Стефан Кушнір за $5. — Разом $25.

Антось Кушнір.

—o—

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

Купно українських бондів.

Отсим подаю спис тих, котрі закупили Бонди Галицької України в нашій місцевости: Український Клюб і бр. св. Івана Хрестителя по $25; Йосиф Харко, Юрко Датків, Николай Ковальчук, Теодор Заміщак, Василь Петрів, Михайло Бохонок, Теодор Гелембовський, Гаврило Гула, Йосиф Петрик, Теодор Петрик, Роман Петричкович, Михайло Костина, Николай Заворотний і Лесько Сисин по $10; Михайло Качмарський, Гриць Максимич, Теодор Кіхтан, Олекса Буцяк, Дмитро Гелота, Михайло Дармохвал, Василь Кухар, Михайло Кіт, Мекс Фельдман, Мих. Тижбір, Андрій Цура, Петро Байко, Петро Струк, Павло Ковальчук, Яким Стецкович, Мих. Мачалаба, Василь Шиш, Ілько Струса, Т. Волошиновський, Семен Павлюх, Павло Мацьків, Йосиф Марчак, Михайло Томіцький, Афтан Беднарчик, Методій Голей, Василь Явірський, Андрій Стець, Яков Бурин, Василь Петричкович, Василь Голей, Николай Плечій, Василь Романець, Василь Поточний, Захар Могиляк, Николай Томіцький, Лука Люблінський, Петро Кухар, Іван Гітула, Василь Синидяк, Василь Платок, Павло Хруняк, Михайло Нога, Петро Моргаль, Теодор Янковський, Андрій Баран і Гаврило Петричкович по $.00.

Разом зібрано бондів на 425 долярів. Сі гроші вислано 24-го грудня м. р. до нашого представництва у Вашінгтоні.

Тепер взиваю тих Українців, котрі ще не купили бонду, щоби се зробили зараз, бо проволіканнє значить продовжуваннє мук та знущань над нашим невинним народом в Галицькій Україні. Кличу до Вас, до тих, котрі ще не купили бонду: Коли у Вас бє щире українське серце, коли маєте почутте до своєї многострадальної Вітчини, то не відкладайте сеї справи! Про 5, 10 чи більше долярів Ви не збідієте, а коли всі Українці в цілій Америці зложать бонд після своєї можности, то ми будемо мати не сто тисяч, але і міліон, чим поможемо свому правительству докінчити важну працю у визволенню Галицької України.

Л. Сисин.

СВЯТО В ЧЕСТЬ М. САДОВСЬКОГО В УЖГОРОДІ.

Дня 19. с. м. святкував Ужгород, а з ним весь український нарід 40-літній ювилей сценічної діяльности корифея українського театру М. Садовського, Святочно прибрана саля міберeги. Свято зачалося рефеського театру заповнилася по ратом про діяльність і значінне Садовського, що його виголосив др. Михайло Бращайко. Реферат був глибоко обдуманий і дуже солідно опрацьований. Після того зачалася вистава „Наталки Полтавки". Як тільки на сцені появився Садовський в ролі Виборного, саля загула гураганом оплесків і окликами „Слава". Тисячі летючок з написами „Слава Садовському" посипалася по салі, цілу сцену обкидано квітами. Ся овація тривала кілька хвилин і аж по довшім часі міг Садовський розпочати свою мистецьку гру.

Після першої дії піднялася вдруге занавіса. На сцені стояв Садовський, окружений дружиною театру й ріжними делегатами. Перша привитала Ювилята панна Бращайко (в народнім строю) від Підкарпатської Руси, після чого др. Юліян Бращайко вручив йому лавровий вінок зі срібною плянсетою. З черги привитали Ювилята: від дружини театру артист Певний, від театральної комісії о. Волошин, від мадярського театру подано Садовському вінок з відповідною написю, від Громадського Комітету в Празі промовляв делеґан Григоріїв, від Українського Горож. Комітету збігців в Ужгороді др. Бирчак, від українських зелізничників їх представник. Всі заступники вичислених тут організацій принесли в дарі Ювилятови ріжні цінні памятки.

По сих привітах відчитав артист Біличенко телеграми і привітні письма, які надіслали: Шкільний Відділ Підк. Руси, Львівський Укр. Театр, Тов. „Просвіта" у Львові, Наукове Тов. ім. Шевченка у Львові, Союз соціяльної помочи підкарпатських студентів у Празі, Укр. Дипл. Місія в Празі, філія „Просвіти" в Густі, Укр. Акад. Громада в Берні, Гал. Посольство в Празі, укр. табор в Йозефові, учительський збір і молодь гімн. в Берегові, віршований привіт Василя Пачовського, філія „Просвіти" в Берегові, Укр. Акад. Громада в Празі, складачі типографії „Уніо" в Ужгороді, Укр. Вільний Університет у Празі, Ред. „Впереду" у Львові, др. Степан Федак у Львові, (буря оплесків), посол Сінгалевич, Військовий Відпоручник Гал. Уряду Рудницький у Празі, Самообразовательний Кружок учит. сем. в Ужгороді, укр. товариства в Празі, Антонович в Празі, укр. біженці в Мукачеві, Укр. Правниче Тов., Укр. Збігл. Комітет в Ужгороді. Ч.-слов. драматичний кружок в Ужгороді, Яромір Нечас в Празі, референт міністерства торговлі Лішка, гурток робітників Гал. Посольства у Відні, о. Бон, VII. укр. робітн. сотня у Пряшеві, Тов. інвалідів „Надія" в Ужгороді, Ред. „Соборної України" у Відні, V. роб. сотня в Кошицях, Ред. „Українського Прапора", Яцко Остапчук, др. С. Витвицький в Парижі, IX. роб. сотня в Кошицях, Секція укр. мед. і студ. торговельної школи в Празі, Спілка укр. студ. в Берліні, правнича секція Акад. Громади в Празі, селяне й міщане в Комарні (Галичина), Старшинська Рада в Тарнові, Філія „Просвіти" в Ясені, робітнича сотня в Ужгороді, Укр. Посольство в Берліні, Комітет укр. збігців в Ясені, аматорський кружок у Вижних Верецках, др. Лукашевич з жінкою, Ред. „Укр. Трибуни" у Варшаві, укр. кольонія в Мінхен, Омелян Бачинський в Берегові, Ред. „Українського Слова" в Берліні і т. д. Після того відспівав хор в супроводі орхестри „Слава не поляже". Публика була зворушена сим загально-національним торжеством до глибини душі.

Після вистави відбувся великий бенкет, в якім взяло участь понад 100 осіб. Переплітано його промовами і співами. Так відсвяткував Ужгород 40-літній ювилей Миколи Садовського.

Лев Лотоцький.

СИВЕНЬКЕ ГОРНЯТКО.

Наближався літний вечер. Сонце спустилося нище. Мов предчуваючи, що небавом прийдеся йому зайти за березовий ліс, що мрів в далечи за селом, кинулося на подвіре біля хати і цілувало тут вже так щиро камінчики, дрібне зілля, моропчики, дрібнесеньку травку, то що, а там і фурнуло крізь вікно в пекарню. Поширалося тут по столах та лавах а там зупинилося на миснику.

І здалося, що начиннє в миснику щось гей зажебоніло між собою заговорило.

Перший озвався великий, пукастий зеленькуватий збанок:

— Ге, ге, ге! Що ви знаєте! Я свищу на вас всіх, хоч ви також в миснику!

— А се чому? посипитали горщки, ринки, горнятка і склянки. — А се чому?

— Чому? відтяв пан Збаністий, — чому? Тому, що сьому пять літ назад, ось в такий гарний день як нині, я переніс з корчми сюди, в цю хату понад сто літрів пива!

— А це з якої „оказії"? поспитав надщерблений, великий горнець.

— З якої оказії?! — відрізав Збаністий. А ось з тої... Тоді відбулися хрестини маленької Ганусі. Її якраз пять літ. Ай пили людоньки пиво, пили, аж хата ходила, а все те пиво я „притаскав" з корчми сюди.

— А я... А Га... вмішалося сивеньке горнятко.

Та перервала йому велика ринка.

— Овва! запищала вона, — Пили? А чому пили? Бо я достарчувала смаженої ковбаси.

— А я... — А Га... — покликнуло сивеньке горнятко.

Перервав великий надщерблений горнець.

— Ви всі дурні, — зверещав, — ви всі дурні! Чванитеся тим, що і згадувати не варто! Я ось аж надщербився! А чому? Двайцять кіп пирогів я достарчив. А ви знаєте, що без пирогів нема пранику. Га! га! га!

— А я... А Гануса в мині занесла дідусеви-пасічникови молошної каші! — заголосило сиве горнятко. — Дідусь зїв кашу, виполокав мене і наляв в мене меду — потики. Ая!...